

แนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต Development of Approaches for Corruption Prevention by Anti-Corruption Agencies

ชัยญณัท พรโพธิ์^I

Chanyanat Phonpoh^I

ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล^{II}

Tanansak Borwornnuntakul^{II}

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องกันระหว่างการทุจริตและอาชญากรรม ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. เก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 167 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บข้อมูลแบบการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยพบว่ามีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.603 โดยการทุจริตจัดอยู่ในประเภทอาชญากรรมคอปกขาว และพบในองค์กรอาชญากรรมพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตในปัจจุบัน คือ ความเป็นอิสระขององค์กร ประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ ประสิทธิภาพของระบบการประเมิน ประสิทธิภาพของกฎหมาย การยอมรับการทุจริตของประชาชน และการขาดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

คำสำคัญ: การป้องกันการทุจริต การทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท.

Abstract

The objectives of the study were 1) to study the association between corruption and crime, 2) to address problems and obstacles in preventing corruption by anti-corruption agencies and 3) to explore guidelines in improving preventive measures to

^I นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

^I Graduate Student, Mahidol University

^{II} อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

^{II} Program in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.

fight corruption anti-corruption agencies. The study used mixed method research, and data were collected using quantitative research through questionnaires with 167 anti-corruption officers from the NACC and the PACC as well as using qualitative research through focus group discussion with 15 officers. The results revealed that factors affecting the success in developing prevention measures for the anti-corruption agencies were public sector governance, law enforcement, state power inspection as well as morality and ethics, with the statistical significance level of 0.01 and the correlation coefficient of 0.603.

Corruption was categorized as white collar crime and practiced in criminal organizations. Problems and obstacles in preventing corruption by the anti-corruption agencies consist of the independence of agencies were organization autonomy, efficiency of public sector governance, evaluation system and laws as well as people's tolerance of corruption, lack of morality and ethics and the value of integrity.

Keywords: Prevention of corruption, Corruption, Office of the NACC, Office of the PACC

1. บทนำ

การทุจริตเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และยังเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ มีการรณรงค์จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ต่างเห็นพ้องกันว่า การทุจริตเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการกํากับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2559) และสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UN Office on Drugs and Crime - UNODC) ได้มีการกำหนดให้การทุจริตเป็น 1 ใน 5 ปัญหาอาชญากรรมที่ต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไข (United Nations Office on Drugs and Crime, 2010) โดยปัญหาอาชญากรรมที่ต้องดำเนินการแก้ไข ได้แก่ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการค้าสิ่งผิดกฎหมาย (Organized Crime and Trafficking) การต่อต้านการทุจริต (Corruption) การป้องกันการก่อการร้าย (Terrorism Prevention) การป้องกันอาชญากรรมและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Crime Prevention and Criminal Justice Reform) และการป้องกันปัญหายาเสพติดและระบบสาธารณสุข (Drug Prevention and Health)

นอกจากนี้ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ได้ให้การรับรองอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against

Corruption - UNCAC) ให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยมีความมุ่งหวังสำคัญใน 3 ประเด็น (คณะกรรมการพิจารณาพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003) คือ

1. เพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างมาตรการในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
2. ส่งเสริม อำนาจความสะอาด และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางวิชาการในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการติดตามทรัพย์สินคืน
3. ส่งเสริมความมีคุณธรรม ตรวจสอบได้ และการบริหารกิจการบ้านเมืองและทรัพย์สินของรัฐอย่างเหมาะสม

สำหรับประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2546 และได้ให้สัตยาบันเป็นรัฐภาคี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 โดยเริ่มมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2554 และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) อาทิ การดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในของประเทศไทย เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาในเรื่องของการกำหนดความผิดในการให้หรือรับสินบนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศ การไม่นับอายุความในกรณีหลบหนี การริบทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดฐานทุจริตและร่ำรวยผิดปกติ การจัดตั้งองค์กรพิเศษเพื่อการต่อต้านการทุจริต การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยการส่งเสริมธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการทุจริตและต่อต้านการทุจริต

การทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาเรื้อรังมายาวนานจากการจัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ตั้งแต่เริ่มมีการจัดอันดับในปี พ.ศ. 2538 จนถึงปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยไม่เคยได้คะแนนสูงกว่า 38 คะแนน จาก 100 คะแนน โดยในปี พ.ศ. 2561 ได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต 36 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 99 จากทั้งหมด 180 ประเทศ จะเห็นได้ว่าการจัดการกับปัญหาการทุจริตของประเทศไทยนั้นไม่เคยได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพิจารณาการลงทุนของบริษัทต่างชาติ เนื่องจากหากมีการทุจริต เมื่อมีการเข้ามาลงทุน นอกจากต้นทุนในการผลิตโดยทั่วไปแล้ว จะต้องจ่ายค่าสินบนในการดำเนินการต่าง ๆ ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นกว่าเดิม ส่งผลให้บริษัทที่ดำเนินการธุรกิจที่ดีที่ถูกกฎหมายจะไม่เลือกเข้ามาลงทุน ในขณะเดียวกัน จะมีการเข้ามาขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้นจากการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาการทุจริตจึงยังคงเป็นปัญหาสำคัญของไทยที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

วิธีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันได้ดำเนินการในหลายรูปแบบ ที่เห็นได้ชัดคือ การปรับปรุงในเชิงสถาบัน คือ การปรับปรุงรูปแบบวิธีการปฏิบัติงานของสถาบันหรือหน่วยงานของทางราชการที่มีหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริตในหลายหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ให้มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และมีความเป็นอิสระปราศจากการควบคุมจากฝ่ายบริหาร การปรับปรุงพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบและวิวัฒนาการของการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่การปราบปรามการทุจริตโดยนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ รวมถึงการกำหนดมาตรการต่าง ๆ มาเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตขึ้น เพราะหากสามารถป้องกันมิให้เกิดการทุจริตขึ้นได้จะป้องกันความเสียหายหรือผลกระทบจากการทุจริตได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากหากปล่อยให้เกิดการทุจริตขึ้นแล้ว กระบวนการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษภายหลัง นอกจากรัฐจะต้องสูญเสียงบประมาณไปกับการทุจริตจำนวนมาก ทำให้ประเทศขาดการพัฒนาอย่างเหมาะสมแล้ว รัฐยังจะต้องสูญเสียงบประมาณไปในขั้นตอนของการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษอีกด้วย ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น การป้องกันการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้นจึงเป็นวิธีการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามในการหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันการทุจริต โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องผ่านโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ หรือโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เยาวชน มีความเข้าใจถึงผลกระทบของการทุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้งนั้น แต่ยังไม่เห็นผลว่าการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพราะปัญหาการทุจริตยังคงมีเกิดขึ้น พบเห็นได้ทั่วไปผ่านสื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงผลการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานหลายแห่งก็ยังคงพบว่ายังคงมีการทุจริตอยู่เช่นเดียวกันกับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ประเทศไทยยังได้คะแนนต่ำกว่าครึ่งตลอดมา ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อที่จะหาแนวทางในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อให้การป้องกันมิให้การทุจริตเกิดขึ้นมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- 2.2 เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องกันระหว่างการทุจริตและอาชญากรรม
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตในปัจจุบัน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและอาชญากรรม ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการทุจริตของประเทศไทย ตลอดจนการหาแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย

3.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ประกอบด้วย ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ปัจจุบันมีการดำเนินการป้องกันการทุจริตในหลายแนวทางและหลายภาคส่วน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้ความสนใจในการศึกษาความเกี่ยวข้องกันของการทุจริตและอาชญากรรม โดยมีสมมติฐานว่าหากการทุจริตเป็นอาชญากรรมจะสามารถนำแนวคิดทฤษฎีในการป้องกันอาชญากรรม หรือแนวคิดทางอาชญาวิทยามาใช้ในการป้องกันการทุจริตได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การทุจริตกับอาชญากรรม

Huisman, W. & Walle, G.V. (2015) ได้ศึกษาวิจัยถึงความเกี่ยวข้องกันของการทุจริตและอาชญากรรม โดยพบว่า การทุจริตมีความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งในองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) และอาชญากรรมคอปกขาว (White Collar Crime) และยังสามารถอธิบายผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการทุจริตโดยอาศัยการอธิบายผ่านวิธีการเหยื่อวิทยา เนื่องจากประชาชนมักจะยังไม่ได้รับผลกระทบจากการทุจริตต่อตนเองโดยตรง

4.2 การป้องกันการทุจริต

ได้ศึกษาข้อมูลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 การป้องกันการทุจริตของประเทศไทย และของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันการทุจริต โดยสามารถแบ่งแนวทางการป้องกันการทุจริตออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

4.2.1 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ครอบคลุมการกำหนดให้มืองค์กรเพื่อต่อต้านการทุจริต การดำเนินการในภาครัฐต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารงานภาครัฐ การบริหารงานบุคคล การดำเนินการตามแนวทางการบริหารประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ และการประเมินผล เป็นต้น

4.2.2 ปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้ความสำคัญและเจาะจงไปที่การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ความน่าเชื่อถือของหน่วยงานหรือองค์กร เป็นต้น โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4.2.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยครอบคลุมภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ประชาชนมีความตระหนักถึงสาเหตุและความร้ายแรงของการทุจริตและการไม่ยอมรับการทุจริตในทุกรูปแบบ เป็นต้น

4.2.4 ปัจจัยด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่พื้นฐานในสังคม เป็นคุณธรรมจริยธรรมของทุกคนในสังคม เช่น การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น

4.3 อาชญาวิทยาในการป้องกันการทุจริต ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต จำนวน 5 ทฤษฎี ได้แก่

4.3.1 ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการที่ไร้ขีดจำกัด สภาพแวดล้อมของสังคมเป็นสิ่งกำหนดค่านิยมและเป้าหมายของคนในสังคม ซึ่งสภาวะกดดันไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของสังคม จะสร้างความกดดันให้กับกลุ่มคนที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของสังคมได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย โดยสามารถแบ่งรูปแบบการรับมือกับความกดดันทางสังคมได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1) การปฏิบัติตาม : ยอมรับแนวทางที่ถูกต้องไม่ว่าจะทำให้บรรลุเป้าหมายทางสังคมหรือไม่ก็ตาม

2) การเปลี่ยนแปลง : ยอมรับในเป้าหมายของสังคม แต่จะใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

3) ยึดถือวัฒนธรรมใหม่ : ไม่ยอมรับเป้าหมายของสังคม แต่ก็ทำตามวิธีการที่ถูกต้อง

4) ล่าถอย : ไม่ยอมรับเป้าหมายของสังคม และไม่ปฏิบัติตามวิธีการของสังคม

5) ปฏิวัติ : การถอนตัวออกจากเป้าหมายและวิธีการของสังคม ซึ่งอาจจะมีการสร้างค่านิยมหรือเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม (พรชัย ชันดี, 2553)

4.3.2 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลควบคุมตัวเองให้ไม่กระทำความผิดได้ เพราะเกิดความกลัวว่าหากกระทำความผิดจะทำลายความผูกพัน ความสัมพันธ์ของครอบครัว เพื่อน และสังคมรอบตัว โดยองค์ประกอบของความผูกพันทางสังคม ประกอบด้วย ความผูกพัน (Attachment), ข้อผูกมัด (Commitment), การเข้าร่วม (Involvement) และความเชื่อ (Belief) (ชาญคณิต สุริยะมณี, 2554)

4.3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลจะกระทำความผิดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับหลังจากการทำพฤติกรรมนั้น ๆ โดยเกิดขึ้นในรูปแบบของการได้รับรางวัลและการลงโทษ ความเป็นไปได้ของการกระทำผิดซ้ำขึ้นอยู่กับรางวัลที่ได้รับเมื่อได้กระทำความผิดไป โดยรางวัลนั้นอาจไม่ใช่ในรูปแบบของทรัพย์สินเงินทอง อาจเป็นในรูปแบบของการได้รับการยอมรับ ความรู้สึกดีที่เกิดขึ้นขณะการทำพฤติกรรมนั้น โดยเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การสนับสนุนในทางบวก” (Positive Reinforcement) “การสนับสนุนในทางลบ” (Negative Reinforcement)

4.3.4 ทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) Beccaria, C. (1764) กล่าวว่า “มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุหรือด้านจิตใจ และในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้น ๆ หลังจากนั้น จึงเลือกจะทำหรือไม่ทำ” โดยให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการลงโทษตามกฎหมายที่ว่า “ความรุนแรง ความรวดเร็ว และความแน่นอน ในการลงโทษเป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม” (พรชัย ชันดี, 2553)

4.3.5 ทฤษฎีทางเลือกที่มีเหตุผล (Rational Choice Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้กระทำผิดได้มีการไตร่ตรองถึงผลได้ และผลเสีย หรือกำไรขาดทุนที่ตนจะได้รับจากการกระทำผิด โดยผลเสียรวมทั้งด้านวัตถุ ด้านจิตใจ และโอกาสต่าง ๆ

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยทำการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยกลุ่มประชากรประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. จำนวนทั้งสิ้น 274 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 163 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 167 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิด โครงสร้างของแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลสถานการณ์การป้องกันการทุจริตในปัจจุบัน การทุจริตและอาชญากรรม ปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริต และแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันการทุจริต

ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นส่วนประกอบในการสร้างประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาใช้ในการประกอบการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล คำถามเกี่ยวกับการทุจริตและอาชญากรรม และการนำวิธีการในการป้องกันอาชญากรรมมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันการทุจริตได้อย่างไร คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานป้องกันการทุจริตในปัจจุบันคืออะไร และมีแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร และคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตโดยอาศัยปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริต

6. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

6.1 การทุจริตกับอาชญากรรม

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความเกี่ยวข้องกันของการทุจริตและอาชญากรรมในภาพรวม เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นว่าการทุจริตเกี่ยวข้องกันกับอาชญากรรมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการทุจริตเป็นอาชญากรรมคอกขาวมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) รองลงมาคือการทุจริตเป็นอาชญากรรม ($\bar{X}$ = 4.57) และองค์กรอาชญากรรม ($\bar{X}$ = 4.23) ตามลำดับ ส่วนของเหยื่อวิทยาเจ้าหน้าที่พบเห็นการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในเรื่องของการทุจริตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03) โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการทุจริตเป็นอาชญากรรม เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การทุจริตเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นการกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยมองว่าการทุจริตเป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากกว่าอาชญากรรมรูปแบบอื่น และมีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังอาจเป็นต้นเหตุของอาชญากรรมประเภทอื่นอีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชา ไชยสาร และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษากลุ่มอิทธิพลซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ (Organized Corruption) จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาการทุจริตภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีศุลกากรในประเทศไทย ให้ความเห็นว่า การทุจริตมีวิธีการทุจริตที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีการกระทำผิดในลักษณะของกลุ่มอิทธิพลไปจนถึงองค์กรอาชญากรรมที่มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอย่างร้ายแรง และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (LSD) พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้ และระยะเวลาในการรับราชการแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการทุจริตกับอาชญากรรมแตกต่างกัน

6.2 การป้องกันการทุจริต ปัญหา และอุปสรรคในรูปแบบวิธีการป้องกันการทุจริตในปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่เห็นว่ารูปแบบวิธีการป้องกันการทุจริตในปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.91 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการป้องกันการทุจริตในปัจจุบันยอมรับในประสิทธิภาพของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในระดับมาก ขณะที่ด้านประสิทธิภาพของกฎหมายประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และความเป็นอิสระขององค์กรที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ในระดับปานกลาง และความไม่ทนต่อการทุจริตของภาคประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า ปัจจุบันประชาชนมีความเชื่อมั่นในความเป็นอิสระขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตน้อยกว่าที่ควร เมื่อไม่ได้รับความเชื่อมั่นจึงไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน ทั้งในเรื่องของความร่วมมือ และการให้ข้อมูล ชี้ช่องแฉเบาะแส ซึ่งจะสะท้อนเป็นภาพให้เห็นว่าประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญ ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต นอกจากความเป็นอิสระขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว ระบบการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐที่ยังคงมีช่องทางให้ลี้ภัย และสามารถกระทำผิดหรือทุจริตได้ หรือในบางกรณี

ระบบบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่บ่งคับให้เกิดการกระทำผิดหรือทุจริต รวมถึงการมีข้อกฎหมายจำนวนมาก แต่ขาดปัจจัยสำคัญอย่างการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เท่าทันต่อสถานการณ์ และมีความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนของระบบการประเมินต่าง ๆ เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์และส่งผลให้การป้องกันการทุจริตประสบความสำเร็จได้ แต่การประเมินต้องเป็นการประเมินตามความเป็นจริง และนำข้อบกพร่องไปพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ปัญหาในขณะนี้คือ ยังคงมีการประเมินเพื่อผ่านตัวชี้วัดโดยไม่ได้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักการของการประเมิน

โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (LSD) พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการรับราชการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการป้องกันการทุจริต ปัญหา และอุปสรรคในรูปแบบวิธีการป้องกันการทุจริตในปัจจุบันแตกต่างกัน

6.3 ปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่าจากข้อมูลเชิงปริมาณปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) สูงสุด อยู่ที่ 4.41 ตามมาด้วยปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ตามลำดับ โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพเมื่อให้เจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตเรียงลำดับปัจจัยที่คิดว่าจะส่งผลให้การป้องกันการทุจริตประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการทุจริต และสอดคล้องกับ ศิรินันท์ วัฒนศิริธรรม และคณะ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการทุจริตและปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าสำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินการตรวจสอบการทุจริตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ดำเนินงานในลักษณะเชิงรุกหรือเฝ้าระวังการทุจริตที่จะเกิดขึ้น เช่น การลงพื้นที่เพื่อสุ่มตรวจสอบโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะทำการทุจริต มีความเกรงกลัวต่อการถูกตรวจสอบ ไม่กล้าที่จะทำการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งนอกจากจะเป็นการป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ผู้ที่ต้องการที่จะแจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนกล่าวหามีความเชื่อมั่นในองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากขึ้นอีกด้วย

- ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตโดยใช้ระบบเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการป้องกันให้ผู้กระทำความผิดกระทำการทุจริตได้ยากมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล จะส่งผลในการพัฒนาการป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

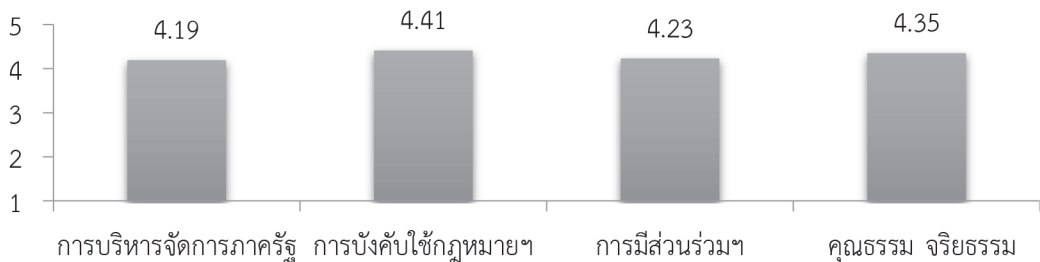
- ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จากจำนวนเจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันการทุจริตมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอในการเข้าถึงพื้นที่ และประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่จะได้

เห็นถึงสภาพความเป็นจริงในพื้นที่มากกว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่หากได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนย่อมส่งผลให้การป้องกันการทุจริตประสบความสำเร็จ เพราะที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่า หากการป้องกันการทุจริตต้องดำเนินการเพียงหน่วยงานภาครัฐ เพียงอย่างเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยบทบาทของภาคประชาชน ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

- ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลซึ่งเชื่อว่าหากคนคนนั้นมีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องแล้ว บุคคลผู้นั้นจะไม่กระทำการทุจริต โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควรต้องใช้วิธีการที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ในสังคมด้วย

- การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (LSD) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาในการรับราชการ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน

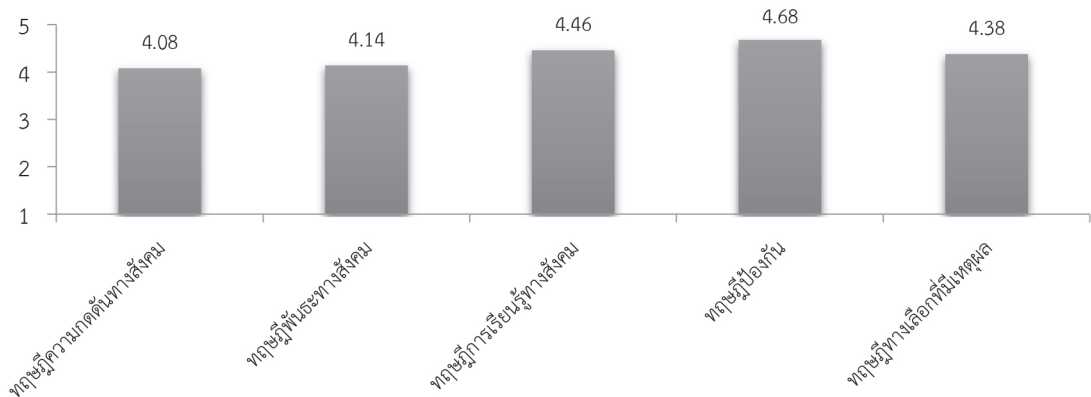
แผนภูมิที่ 1 แสดงผลของระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริต

6.4 การป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา

การป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ในระดับมากที่สุดและสูงสุด เท่ากับ 4.68 และตามมาด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ($\bar{x}$ =4.46) ทฤษฎีทางเลือกที่มีเหตุผล ($\bar{x}$ =4.46) ทฤษฎีพันธะทางสังคม ($\bar{x}$ =4.46) และทฤษฎีความกดดันทางสังคม ($\bar{x}$ =4.46) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในภาพรวมสามารถนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา มาใช้ในการป้องกันการทุจริตได้

แผนภูมิที่ 2 แสดงผลของระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการป้องกันการทุจริตตามแนวคิด ทฤษฎีทางอาชญวิทยา

โดยสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ความเคยชินกับการทุจริตจะเป็นสภาพบังคับให้คนไม่กลัวที่จะกระทำผิดเพราะที่ผ่านมาเคยทำผิดแล้วไม่ได้รับการถูกลงโทษ ดังนั้น สิ่งสำคัญคือต้องทำให้การทุจริตถูกลงโทษโดยการที่เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่โดยเร็วเมื่อได้รับแจ้งข้อมูลการทุจริต ซึ่งจะส่งผลให้ตัวผู้กระทำความผิดยุติการกระทำผิด ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่รัฐอื่นจะส่งต่อข้อมูลซึ่งส่งผลให้เกิดความระมัดระวังมากขึ้นของเจ้าหน้าที่รัฐและเป็นการป้องกันให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตและสอดคล้องกันกับ ศิรินันท์ วัฒนศิริธรรม และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการทุจริตและปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า หน่วยงานต้นสังกัดของผู้กระทำความผิดฐานทุจริตควรให้มีการลงโทษทางวินัยโดยเร็วเมื่อพบการทุจริตเพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าทำตาม และการดำเนินการในส่วน of สำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินการตรวจสอบการทุจริตอย่างรวดเร็วและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริต

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การป้องกันการทุจริตคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเห็นผลได้ช้า การดำเนินการต้องใช้เวลายาวนานเพื่อให้การปรับพฤติกรรมบรรลุผล ซึ่งตามแนวคิดของหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้วจะต้องประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยการทำงานขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตในปัจจุบันดำเนินการได้เพียงแค่ปัจจัยแรก คือ การเข้าไปให้ข้อมูลองค์ความรู้ ยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจและสร้างทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ให้กับประชาชนได้ ส่งผลให้ประชาชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่ก็อาจไม่เข้าใจและไม่สามารถปรับพฤติกรรมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะต้องอาศัยสังคมรอบข้างเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรเทพ จันทรนิภ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการ

บ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย ที่กล่าวว่า สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ทั้ง 2 สถาบันหลักทางสังคม จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่องานที่ รวมถึงผู้บริหารประเทศและผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ จะต้องประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีทางเลือกที่มีเหตุผล การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า เมื่อการทุจริตมีการลงโทษอย่างรวดเร็ว เพิ่มความเสี่ยงในการถูกลงโทษเมื่อมีการกระทำผิด ซึ่งหากมีการทุจริตแล้วการลงโทษมีความล่าช้า ใช้ระยะเวลาหลายสิบปีในการดำเนินการลงโทษ ผู้กระทำผิดได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอีกนานหลายปี บางกรณีผู้กระทำผิดเสียชีวิตไปแล้ว รวมถึงการชดเชยชดใช้ต่อความเสียหายไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงต่อรัฐ เมื่อประชาชนได้เห็นเช่นนี้ย่อมส่งผลให้ไม่เกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิดในการทุจริต เพราะอาจจะไม่ได้รับโทษ หรือได้รับโทษที่น้อยกว่าผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเมื่อกระทำการทุจริต สอดคล้องกับ ลอยลม ประเสริฐศรี (2554) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง “บทบาทของรางวัลนำจับและการลงโทษต่อการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน : วิธีการทดลองขั้นพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์” พบว่า พฤติกรรมคอร์รัปชันส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากลักษณะนิสัย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ต่างตอบแทน มากกว่าประเด็นทางคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โดยเป็นการสมยอมกันระหว่างผู้จ่ายและผู้รับสินบน โดยต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการคอร์รัปชัน การแก้ไขจึงควรเพิ่มโอกาสสร้างความล้มเหลวในความร่วมมือระหว่างผู้ให้และผู้รับเพื่อให้การสมยอมเกิดขึ้นได้ยากมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีพันธะทางสังคม การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การที่คนในสังคมไม่ยอมรับคนที่ทุจริตจะเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่ยอมที่จะทุจริตเพราะไม่อยากสูญเสียสถานะทางสังคมที่มีอยู่ แนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สังคิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ (2559) ซึ่งได้ศึกษาโครงการส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการลงโทษทางสังคม พบว่าการลงโทษทางสังคม โดยผลของการตอบสนองทางสังคมต่อพฤติกรรมทุจริต โดยขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม หากสังคมมีบรรทัดฐานที่เข้มแข็ง จะมีอัตราความสำเร็จของการควบคุมพฤติกรรมทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐสูงกว่าสังคมที่มีบรรทัดฐานทางสังคมอ่อนแอ

ทฤษฎีความกดดันทางสังคม การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ความร่ำรวยเป็นปัจจัยสำคัญของการทุจริต การทุจริตเกิดขึ้นเพราะต้องการความร่ำรวย เมื่อร่ำรวยจะได้รับการยอมรับทางสังคม เมื่อใดก็ตามที่สามารถทำให้ประชาชน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐใช้แนวทางที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่ความร่ำรวย การยอมรับจากสังคม จะส่งผลในการป้องกันการทุจริตได้

โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (LSD) พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการรับราชการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยาแตกต่างกัน

6.5 แนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริต

จากปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตมี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.779 เมื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กับการป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สร้างสมการทำนายหาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพรวมแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยา พบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.603 สามารถทำนายถึงแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยาได้ คิดเป็นร้อยละ 60.3 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวทำนาย 0.29 แสดงสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตต่อแนวทางการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

การพัฒนาการป้องกันการทุจริต = $0.161 + 0.344 (\text{การบริหารจัดการภาครัฐ}) + 0.354 (\text{คุณธรรม จริยธรรม}) + 0.274 (\text{การบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ})$ เมื่อเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

การพัฒนาการป้องกันการทุจริต = $0.326 (\text{การบริหารจัดการภาครัฐ}) + 0.307 (\text{คุณธรรม จริยธรรม}) + 0.241 (\text{การบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ})$

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตตามทฤษฎีอาชญาวิทยา สามารถทำได้โดยใช้ส่วนประกอบของปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม และปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตเห็นว่าการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยหลายส่วน ทั้งการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งต้องมีความรวดเร็ว มีความแน่นอน และมีความรุนแรงที่เหมาะสม การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการมีระบบที่รัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม

นอกจากนี้ ในส่วนของสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตต่อแนวทางการป้องกันการทุจริตตามแนวคิดทฤษฎีเฉพาะทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Coefficient

of Determination: R^2) 0.319 หมายถึงประสิทธิภาพในการทำนายได้ร้อยละ 31.9 และมีความคลื่อนมาตรฐานของตัวทำนาย 0.396 ได้สมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

แนวทางการป้องกันการทุจริตตามทฤษฎีป้องกัน = $1.723 + 0.672$ (การบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ) ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

แนวทางการป้องกันการทุจริตตามทฤษฎีป้องกัน = 0.569 (การบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ)

แสดงให้เห็นว่า แนวทางการป้องกันการทุจริตตามแนวทางทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) สามารถทำได้โดยใช้ส่วนประกอบของปัจจัยด้านการบังคับใช้กฎหมายและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริตส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลในการป้องกันการทุจริตมากที่สุดคือด้านการบังคับใช้กฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

จึงสรุปได้ว่าควรดำเนินการป้องกันการทุจริตโดยให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยรูปแบบและวิธีการของการบังคับใช้กฎหมายในเชิงรุก ไม่ใช่การตั้งรับรอให้มีการทุจริตแล้วมีเรื่องกล่าวหาร้องเรียนเข้ามาสู่ระบบ แต่เป็นการเข้าไปตรวจสอบในพื้นที่เมื่อมีการแจ้งเบาะแส หรือเมื่อมีพฤติกรรมหรือโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตเกิดขึ้น จะนำไปสู่การพัฒนาการป้องกันการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด และคณะ (2561) ได้ให้ความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ขององค์กรที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ต้องไม่ทำงานตามระบบราชการอย่างในอดีต ในฐานะที่เป็นองค์กรอิสระควรต้องใช้วิธีการทำงานเชิงรุก เพื่อให้ได้ข้อมูลการทุจริตในเชิงลึกและสามารถป้องกันการทุจริตได้ทันต่อสถานการณ์ของการทุจริต

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา และการสรุปผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการป้องกันการทุจริตขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. องค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตควรปรับรูปแบบการป้องกันการทุจริตโดยใช้วิธีการของการบังคับใช้กฎหมายในเชิงรุก ไม่ใช่การตั้งรับรอให้มีการทุจริตแล้วมีเรื่องกล่าวหาร้องเรียนเข้ามาสู่ระบบ แต่เป็นการเข้าไปตรวจสอบในพื้นที่เมื่อมีการแจ้งเบาะแส หรือเมื่อมีพฤติกรรมหรือโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลการทุจริตในเชิงลึกและสามารถป้องกันการทุจริตได้ทันต่อสถานการณ์ของการทุจริต

2. การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง จะต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวดเร็ว รุนแรง มีความสม่ำเสมอ และมีความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมาย พร้อมทั้งจะต้องมีการสื่อสารการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายไปถึงประชาชน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนต่อองค์กร ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และยังเป็น การป้องปรามหรือยับยั้งไม่ให้คนที่คิดจะกระทำการทุจริต เมื่อได้ทราบถึงโอกาสที่จะได้รับโทษหรือผลกระทบทางลบจากการทุจริตจะหยุดความคิดที่จะกระทำการทุจริต เพราะเป็นการกระตุ้นให้สังคมเห็นถึงข้อเสีย หรือโทษของการทุจริตโดยต้องแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการทุจริตจะให้เห็นการลงโทษอย่างรวดเร็ว เพิ่มความเสี่ยงในการถูกลงโทษ เมื่อมีการกระทำผิด ซึ่งหากมีการทุจริตแล้วการลงโทษมีความล่าช้า ใช้ระยะเวลาหลายสิบปีในการดำเนินการลงโทษ ผู้กระทำผิดได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอีกนานหลายปี บางกรณีผู้กระทำผิดเสียชีวิตไปแล้ว รวมถึงการชดเชย ชดใช้ต่อความเสียหายไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงต่อรัฐ เมื่อประชาชนได้เห็นเช่นนี้ย่อมส่งผลให้ไม่เกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิดในการทุจริต เพราะอาจจะไม่ได้รับโทษ หรือได้รับโทษที่น้อยกว่าผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเมื่อกระทำการทุจริต

3. การดำเนินการเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การแยกแยะ ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการ แต่ควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินการเพราะการที่จะสร้างคนที่มีแนวคิดและทัศนคติที่ถูกต้องจะต้องใช้เวลาอันนาน แต่ก็เป็นวิธีการที่สำคัญส่งผลต่อการพัฒนาการป้องกันการทุจริตในระยะยาว โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควรเริ่มตั้งแต่เด็ก โดยอาศัยครอบครัวเป็นสถาบันหลัก ร่วมกับสถาบันการศึกษา เมื่อเด็กและเยาวชน เข้าสู่กระบวนการการศึกษา ขณะเดียวกันประชาชนในสังคมก็ต้องมีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องด้วย โดยรูปแบบวิธีการในการเสริมสร้างทัศนคติ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานหลัก ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้กับเด็กและเยาวชน โดยไม่เป็นไปในลักษณะของการเพิ่มโครงการ หรือกิจกรรมที่เบียดบังเวลาในการเรียนการสอน แต่ควรเป็นคุณธรรม จริยธรรมที่สอดแทรกอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยาร่วมสมัยกับการวิจัยทางด้านอาชญาวิทยา ในปัจจุบัน*. นนทบุรี: หินหยางการพิมพ์.
- พรเทพ จันทนิภ. (2558). *การพัฒนา รูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเพื่อการบริหาร จัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย*. วารสารเกษมบัณฑิต, 16 (1 มกราคม - มิถุนายน 2558), 89 - 101.
- พรชัย ขันดี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: หจก. สุนทรฟิล์ม.

- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, ภูมิภักดิ์ พิทักษ์เชื่อนขันธ, กิรติพร จูตะวิริยะ, ธีรภัทร์ ลอยรัตน์ และวรัญญา ศรีริน. (2561). การศึกษาเครือข่ายกลุ่มอิทธิพลซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ (Organized Corruption) ของภาคการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขตที่ 24, 25, 26 (กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลอยลม ประเสริฐศรี. (2554). บทบาทของรางวัลนำจับและการลงโทษต่อการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน: วิธีการ ทดลองขั้นพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรวิชัย สาร, วรวิทย์ รักษาวงศ์, ทศพนธ์ นรทัศน์, อติเรก คิทธธรรมรักษา, นันทพล เพชรากุล และณัฐพร วัฒนทรัพย์. (2561). การศึกษากลุ่มอิทธิพลซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ (Organized Corruption) จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาการทุจริตภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีศุลกากรในประเทศไทย. นนทบุรี: สำนักงาน ป.ป.ช..
- ศิรินันท์ วัฒนศิริธรรม, ศักรินทร์ นิลรัตน์ และสยาม ธีระบุตร. (2561). รูปแบบการทุจริตและปัจจัย เสี่ยงที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ช..
- สังศิต พิริยะรังสรรค์, สุนทร คุณชัยมั่ง, ทวีศักดิ์ รักยิ่ง และไชยณัฐ เจตยานุวัตร. (2559). โครงการ ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการลงโทษทางสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. 2560. (2559, มีนาคม 14). สืบค้น จาก <http://www.cgthailand.org/TH/principles/CG/Pages/cg-concept.asp>
- Huisman, W. & Walle, G.V. (2015). *The Criminology Of Corruption*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/267227056_THE_CRIMINOLOGY_OF_CORRUPTION.
- Transparency International. (2016). *Transparency International*. Retrieved from <http://www.transparency.org/what-is-corruption/#define>.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). *UNODC Service & Tools Practical solutions to global threats to justice, security*. Vienna.